

ΠΡΟΣ

**Την ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΝΩΣΕΩΝ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑΚΩΝ
ΓΙΑΤΡΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ο.Ε.Ν.Γ.Ε.)**

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ

Από το Γενικό Συμβούλιο της ΟΕΝΓΕ μου τέθηκαν υπόψη τα κάτωθι:

α) Σε πολλά Νοσοκομεία της χώρας, λόγω των ελλείψεων σε ιατρικό προσωπικό, οι πρόσθετες εφημερίες που αφορούν αρκετά Τμήματα δεν έχουν αποζημιωθεί από το μήνα Ιούνιο του έτους 2012 και εφεξής και, όπως διαφαίνεται, δεν προβλέπεται να αποζημιωθούν στο μέλλον.

Παράλληλα, όμως, στα Προγράμματα εφημεριών που καταρτίζονται, υπάρχει εντολή των Διοικήσεων των Νοσοκομείων προς τους Διευθυντές των Τμημάτων για τη κάλυψη ολόκληρου του μήνα.

Κάποιοι Διευθυντές συμμορφώνονται προς την εν λόγω εντολή και καταρτίζουν Προγράμματα εφημεριών ερήμην των υφισταμένων Ιατρών, θέτοντάς τους 12 και 13 εφημερίες, καθ' υπέρβαση του προβλεπόμενου νόμιμου ορίου (άρθρο 66 παρ.27 Ν.3984/2011).

Όταν δεν συμμορφώνονται κάποιοι Διευθυντές, τότε η Διοίκηση του οικείου Νοσοκομείου εκδίδει εντολή για την κάλυψη ολόκληρου του μήνα με εφημερίες πέραν των τακτικών, ήτοι πρόσθετες.

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός, ότι οι εν λόγω πρόσθετες εφημερίες δεν θα αποζημιωθούν, οι δε Διοικήσεις, όταν τίθεται ο σχετικός προβληματισμός, απαντούν, ότι υφίσταται υποχρέωση πραγματοποίησης των

εφημεριών αυτών, εισηγούμενες την εκ των υστέρων δικαστική διεκδίκηση της σχετικής αποζημίωσης, γεννώνται δύο ερωτήματα:

- i) Υπάρχει δυνατότητα αντίδρασης έναντι των Διευθυντών εκείνων, οι οποίοι ερήμην των υφισταμένων τους Ιατρών καταρτίζουν Προγράμματα εφημέρευσης, στα οποία θέτουν και πρόσθετες εφημερίες πέραν των τακτικών;
 - ii) Υπάρχει δυνατότητα αντίδρασης έναντι των Διοικήσεων των Νοσοκομείων για τις εκδιδόμενες από αυτές συναφείς εντολές;
- β) Ενόψει των αντίθετων απόψεων που έχουν διατυπωθεί από το Υπουργείο Οικονομικών (δια του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους) και το Υπουργείο Υγείας, σχετικά με τη πραγματοποίηση μικτών εφημεριών και τη δυνατότητα αποζημίωσής τους, υπάρχει ευχέρεια αντίδρασης των Ιατρών, όταν κληθούν να πραγματοποιήσουν μικτές εφημερίες, σύμφωνα με τα Προγράμματα εφημεριών που θα τις προβλέπουν;

Η απάντησή μου έχει ως εξής:

A. Επί του ζητήματος των πρόσθετων εφημεριών

1. Η κείμενη νομοθεσία του Εθνικού Συστήματος Υγείας έχει καταστήσει υποχρεωτική την ανά μήνα πραγματοποίηση εφημεριών, ήτοι υπερωριακής απασχόλησης, αλλά τακτικώς παρεχόμενης εργασίας, για όλους τους Ιατρούς του Ε.Σ.Υ., τα μέλη Δ.Ε.Π. τμημάτων ιατρικής και όλους τους Ιατρούς, που με οποιαδήποτε σχέση προσφέρουν υπηρεσία στα Νοσοκομεία και στα Κέντρα Υγείας και για όλους τους βαθμούς και βαθμίδες και ανεξαρτήτως ιατρικής ειδικότητας, με αποκλειστικό

στόχο την εξυπηρέτηση των υπηρεσιακών αναγκών και την ασφαλή λειτουργία των Νοσοκομείων και των Κέντρων Υγείας δικαιοδοσίας τους (άρθρο 29 παρ.2 του Ν.1397/1983, ΦΕΚ Α' 143, άρθρο 88 παρ.1 του Ν.2071/1992, ΦΕΚ Α' 123, άρθρο 45 παρ.1 του Ν.3205/2003, ΦΕΚ Α' 297, άρθρο 1 του Ν.3754/2009, ΦΕΚ Α' 43).

Μάλιστα δε σε σχετικό Ενημερωτικό Σημείωμα του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, που συνόδευε το Σχέδιο Νόμου, που στη συνέχεια ψηφίστηκε από τη Βουλή και έγινε ο Ν.3868/2010 (ΦΕΚ Α' 129), ορίζονταν, ρητά, τα εξής:

«Με στόχο ένα ασφαλές και σταθερό σύστημα εφημεριών, που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των νοσοκομείων θεσπίζεται μηνιαία αποζημίωση για πραγματοποιηθείσες εφημερίες για κάθε ιατρό, για ένα σταθερά προβλεπόμενο αριθμό υποχρεωτικών εφημεριών ανά μήνα».

Συνεπώς, η υποχρέωση συμμετοχής στις εφημερίες, τις έχει καταστήσει τακτικώς ανά μήνα παρεχόμενη εργασία, η αποζημίωση της οποίας αποτελεί το ήμισυ σχεδόν του συνόλου των ανά μήνα αποδοχών των Ιατρών.

Ενόψει δε της υποχρεωτικότητας τέλεσης των εφημεριών, τα Νοσοκομεία και τα Κέντρα Υγείας όλης της χώρας, κατατάσσονται σε τρεις (3) Ζώνες, ανάλογα με την έδρα τους (άρθρο 45 παρ.2 του Ν.3205/2003, όπως ισχύει).

Συνεπώς, όλοι οι Ιατροί του Ε.Σ.Υ., ανάλογα με τη Ζώνη στην οποία ανήκει η υγειονομική μονάδα που υπηρετούν, ανάλογα με το βαθμό τους και ανεξάρτητα από την ειδικότητά τους, δικαιούνται να λαμβάνουν ανά μήνα συγκεκριμένη αποζημίωση, η οποία αντιστοιχεί

σε συγκεκριμένο αριθμό και τύπο εφημεριών (άρθρο 66 παρ.27 του Ν.3984/2011, ΦΕΚ Α' 150).

Επομένως, ο τρόπος λειτουργίας του Εθνικού Συστήματος Υγείας, είναι απόλυτα συνυφασμένος με τις εφημερίες, οι οποίες είναι υποχρεωτικές για όλους τους Ιατρούς του Ε.Σ.Υ., διαφοροποιούμενου μόνο του αριθμού και του τύπου των εφημεριών, ανάλογα με το βαθμό του κάθε Ιατρού και τη Ζώνη στην οποία κατατάσσεται η υγειονομική μονάδα στην οποία αυτός υπηρετεί.

Από τις ως άνω παραδοχές παρέπεται, ότι **όλοι** οι Ιατροί του Ε.Σ.Υ. και ανεξάρτητα από την ειδικότητά τους, οφείλουν να πραγματοποιούν συγκεκριμένο αριθμό και τύπο εφημεριών.

Όπως αναφέρεται στην με αριθ. Υ10α/Γ.Π.οικ.80330/21-08-2012 Εγκύκλιο του Υπουργού Υγείας, με **θέμα: «Διευκρινίσεις σχετικά με εφημερίες Ιατρών κλάδου Ε.Σ.Υ.»**,

«Τεκμαίρεται, ότι η αποζημίωση για εφημερίες που λαμβάνει μηνιαίως ο κάθε ιατρός σε καμία περίπτωση δεν δύναται να θεωρηθεί ως μηνιαίο επίδομα, ότι η αποζημίωση για εφημερίες δεν μπορεί να υπερβαίνει τον οριζόμενο από το νόμο αριθμό εφημεριών μπορεί ωστόσο να είναι μικρότερη, εφόσον ο αριθμός των εφημεριών προσαρμόζεται με τις εκάστοτε υπηρεσιακές ανάγκες του κάθε Νοσοκομείου»,
ενώ,

«Υποχρέωση κάθε Διοικητή Νοσοκομείου είναι να καταρτίζει ένα πρόγραμμα εφημεριών, βάσει του οποίου θα εξασφαλίζεται η εύρυθμη και η ασφαλής λειτουργία του Νοσοκομείου, στο πλαίσιο πάντα της μηνιαίας εγκεκριμένης πίστωσης από το Υπουργείο Υγείας».

2. Περαιτέρω και σχετικά με το νομικό καθεστώς των πρόσθετων εφημεριών, σύμφωνα με τη παράγραφο 1 του άρθρου 4 του Ν.3868/2010 "*Αναβάθμιση του Εθνικού Συστήματος Υγείας και λοιπές διατάξεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης*" (ΦΕΚ Α' 129/2010),

«1. Στο άρθρο 45 του ν.3205/2003 (ΦΕΚ 297 Α') προστίθεται παράγραφος 11 ως εξής:

"..... Γ. Με απόφαση του Διοικητή της οικείας Υγειονομικής Περιφέρειας, που εκδίδεται με εισήγηση του Διοικητικού Συμβουλίου του νοσοκομείου, ύστερα από γνώμη του Επιστημονικού Συμβουλίου του, **μπορεί να εγκρίνονται πρόσθετες εφημερίες**, με σκοπό την κάλυψη αναγκών του νοσοκομείου. Η αποζημίωση των ιατρών για τις επιπλέον εφημερίες καταβάλλονται από διαθέσιμα κονδύλια του νοσοκομείου και από διαθέσιμους πόρους των Υγειονομικών Περιφερειών.

Δ. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και του Υπουργού Οικονομικών καθορίζεται η διαδικασία καταβολής της αποζημίωσης και κάθε άλλο σχετικό θέμα που αφορά την έγκριση και τη χορήγηση των επιπλέον εφημεριών από τα νοσοκομεία"».

Κατ' εξουσιοδότηση της ως άνω **περ. Δ**, εκδόθηκε η με αριθ. 2/75264/0022/30-11-2010 "*Εφημερίες ιατρών*" (ΦΕΚ Β' 1883) Απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, η οποία, μετά από σχετική διόρθωση σφάλματος στη παράγραφο 3 αυτής (ΦΕΚ Β' 2008), αναφέρει, μεταξύ των άλλων, τα εξής:

«6.

1. Για την κάλυψη των αναγκών των νοσοκομείων **μπορεί να εγκρίνονται πρόσθετες εφημερίες** με απόφαση του Διοικητή της οικείας Υγειονομικής Περιφέρειας, που εκδίδεται μετά από εισήγηση του Διοικητικού Συμβουλίου του νοσοκομείου ύστερα από γνώμη του Επιστημονικού Συμβουλίου. Οι πρόσθετες εφημερίες, πρέπει να καλύπτουν πραγματικά κενά του προγράμματος εφημεριών σύμφωνα με το άρθρο 4 του Ν.3868/3.8.2010, και να αφορούν τις ειδικότητες για τις οποίες υπάρχει επιτακτική ανάγκη, με αιτιολογημένη απόφαση ανά ημέρα εφημερίας, ειδικότητα και αριθμό ιατρών.

2. Η καταβολή της αποζημίωσης για τις ανωτέρω επιπλέον εφημερίες που πραγματοποιήθηκαν μηνιαίως, γίνεται με την έκδοση χρηματικού εντάλματος πληρωμής, από το οικείο Νοσοκομείο, μετά από σχετική βεβαίωση για την πραγματοποίησή τους από τον Διοικητή του Νοσοκομείου, η οποία εκδίδεται μέσα στο πρώτο δεκαήμερο του επόμενου μήνα και συνοδεύει το ως άνω χρηματικό ένταλμα.

3. Η αποζημίωση των ιατρών για τις επιπλέον εφημερίες καταβάλλονται από διαθέσιμα κονδύλια του νοσοκομείου και από διαθέσιμους πόρους των Υγειονομικών Περιφερειών και δεν μπορεί να υπερβεί από 1-12-2010 το ποσοστό 9% της συνολικής μηνιαίας αποζημίωσης των τακτικών εφημεριών για κάθε Υ.ΠΕ.».

Η ως άνω αρμοδιότητα (έκφραση γνώμης) του Επιστημονικού Συμβουλίου βρίσκει νομικό έρεισμα στο άρθρο 9 παρ.3 του Ν.3329/2005 "Εθνικό Σύστημα Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και λοιπές διατάξεις" (ΦΕΚ Α' 81), στο οποίο προβλέπονται οι αρμοδιότητες του Επιστημονικού Συμβουλίου.

Από τις ως άνω διατάξεις προκύπτει, ότι για τη πραγματοποίηση πρόσθετων εφημεριών, ήτοι εφημεριών που υπερβαίνουν τον ανώτατο επιτρεπόμενο αριθμό τακτικών εφημεριών, που προβλέπεται ανά Ζώνη, βαθμό και τύπο στη παράγραφο 27 του άρθρου 66 του Ν.3984/2011 "*Δωρεά και μεταμόσχευση οργάνων και άλλες διατάξεις*" (ΦΕΚ Α' 150), που αντικατέστησε τη περίπτωση Α' της παραγράφου 11 του άρθρου 45 του Ν.3205/2003 (ΦΕΚ Α' 297), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 4 του Ν.3868/2010 (ΦΕΚ Α' 129) και τη παράγραφο 3 του άρθρου 62 του Ν.3918/2011 (ΦΕΚ Α' 31), ακολουθείται συγκεκριμένη διαδικασία.

Όμως, ατυχώς, σε πάμπολλες περιπτώσεις η αποζημίωση των εν λόγω εφημεριών, που έτυχε να πραγματοποιηθούν, έχει καταστεί αδύνατη, **είτε** γιατί δεν υπάρχουν τα σχετικά κονδύλια για την αποζημίωσή τους, **είτε** γιατί δεν τηρήθηκε η προβλεπόμενη ως άνω διαδικασία για τη νόμιμη καταβολή της αποζημίωσης.

Χαρακτηριστική εν προκειμένω περίπτωση αποτελεί η υπ' αριθ. 0047/13-03-2012 Πράξη του Τμήματος Ι του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Σύμφωνα με την εν λόγω Πράξη, το Τμήμα Ι του Ελεγκτικού Συνεδρίου αποφάνθηκε, ύστερα από σχετική διαφωνία που ανέκυψε, μεταξύ της Επιτροπής του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο Νομό Ιωαννίνων και του Γενικού Νοσοκομείου Ιωαννίνων «Γ. Χατζηκώστα», ότι δεν πρέπει να θεωρηθούν χρηματικά εντάλματα πληρωμής, οικονομικού έτους 2011, τα οποία αφορούσαν στη καταβολή, στους αναφερόμενους στις συνημμένες σε αυτά μισθοδοτικές καταστάσεις Ιατρούς, που υπηρετούν στο εν λόγω Νοσοκομείο, αποζημίωσης για τις πρόσθετες εφημε-

ρίες που πραγματοποιήσαν, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 45 παρ.11 περ. Γ' του Ν.3205/2003, όπως αυτές προστέθηκαν με το άρθρο 4 παρ.1 του Ν.3868/2010.

Η ως άνω Απόφαση του Τμήματος Ι δέχθηκε, ότι οι πρόσθετες εφημερίες, στις οποίες συμμετείχαν οι δικαιούχοι των επίμαχων χρηματικών ενταλμάτων Ιατροί, **δεν είναι νόμιμες**, καθόσον η πραγματοποίησή τους έγινε χωρίς τη τήρηση της προβλεπόμενης από τις ως άνω νομοθετικές διατάξεις και της κατ' εξουσιοδότηση αυτών εκδοθείσας εφαρμοστικής Απόφασης των Υπουργών Οικονομικών και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (υπ' αριθ. 2/75264/0022/30-11-2010 ΚΥΑ, ΦΕΚ Β' 1883/02-12-2010, διόρθωση σφαλμάτων σε ΦΕΚ Β' 2008), διαδικασίας.

Συγκεκριμένα, οι ως άνω πρόσθετες εφημερίες πραγματοποιήθηκαν χωρίς την απαιτούμενη προηγούμενη έγκρισή τους με Απόφαση του Διοικητή της 6^{ης} Υγειονομικής Περιφέρειας Πελοποννήσου, Ιονίων Νήσων, Ηπείρου και Δυτικής Ελλάδας. Η δε εκ των υστέρων εκδοθείσα αντίστοιχη Απόφαση του εν λόγω Διοικητή, δεν μπορεί να αναπληρώσει την ως άνω ελλείπουσα νόμιμη προϋπόθεση για τη πραγματοποίηση πρόσθετων εφημεριών στο Νοσοκομείο, διότι ο Νόμος, όπως αυτό συνάγεται τόσο από το σαφές γράμμα αυτού όσο και εκ του σκοπού του, που, κατά τη λογική της θεσπισθείσας ρύθμισης, ανάγεται στον εξορθολογισμό του συστήματος των εφημεριών, απαιτεί τη προηγούμενη έγκριση των εφημεριών, καθόσον μόνο μέσω του έγκαιρου και αιτιολογημένου προγραμματισμού τους καλύπτονται οι πραγματικές ανάγκες των Νοσοκομείων.

Είναι δε προφανές, όπως δέχθηκε η ως άνω Πράξη, ότι η εκ των υστέρων, μετά τη πραγματοποίηση των εφημεριών, έκδοση της πράξης έγκρισής τους, **καθίσταται κενή κανονιστικού περιεχομένου**, εκδιδόμενη, απλώς, για να καλύψει μία ήδη δεδομένη πραγματική κατάσταση, ανεξάρτητα της εξυπηρέτησης ή όχι της εύρυθμης λειτουργίας του Νοσοκομείου. Περαιτέρω, όπως επίσης δέχθηκε η εν λόγω Πράξη, ούτε από την ανωτέρω Απόφαση του Διοικητή της 6^{ης} Υγειονομικής Περιφέρειας, ούτε από σχετική Απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Νοσοκομείου, με το οποίο εγκρίθηκε το Πρόγραμμα προβλεπόμενων εφημεριών των Ιατρών του για τον επίμαχο μήνα, ούτε από σχετικό έγγραφο του Επιστημονικού Συμβουλίου του Νοσοκομείου, περιέχεται η απαιτούμενη από το Νόμο αιτιολογία, σχετικά με τις ανάγκες του Νοσοκομείου, που δικαιολογούν τη πραγματοποίηση πρόσθετων εφημεριών, με ειδικότερη αναφορά στις «*ειδικότητες για τις οποίες υπήρχε επιτακτική ανάγκη*» και περαιτέρω αιτιολόγηση «*ανά ημέρα εφημερίας, ειδικότητα και αριθμό ιατρών*».

Από τα ανωτέρω συνάγεται, ότι δεδουλευμένες από Ιατρούς πολλών Νοσοκομείων της Χώρας πρόσθετες εφημερίες από το μήνα Ιούνιο του έτους 2012 και εφεξής, θα παραμείνουν απλήρωτες, παρά τις περί του αντιθέτου διαβεβαιώσεις, εφόσον δεν έχει τηρηθεί η προβλεπόμενη από τη κείμενη νομοθεσία διαδικασία, ενώ Διοικήσεις Νοσοκομείων εξακολουθούν να εγκρίνουν τη πραγματοποίηση πρόσθετων (ήτοι επιπλέον) εφημεριών, χωρίς να συντρέχουν οι αξιούμενες προϋποθέσεις, ώστε να καθίσταται δυνατή η νόμιμη αποζημίωσή τους.

3. Ενόψει της σταδιακής, αλλά συνεχούς μείωσης της μηνιαίας εγκεκριμένης πίστωσης για την αποζημίωση των ανά μήνα Προγραμμάτων τακτικών εφημεριών, οι Διοικήσεις των Νοσοκομείων, είναι απόλυτα εκτεθειμένες με την ακολουθούμενη από αυτές τακτική, δεδομένου ότι οι εγκεκριμένες πιστώσεις δεν επαρκούν για την αποζημίωση του νόμιμου αριθμού και τύπου εφημεριών, ώστε να εξασφαλίζεται η αξιούμενη εύρυθμη και ασφαλής λειτουργία των Νοσοκομείων, έχουν δε υιοθετήσει, πέραν κάθε νομιμότητας, πρακτικές και μεθόδους, προκειμένου να εκτελούνται, με κάθε θυσία, τα μηνιαία Προγράμματα εφημεριών.

Πράγματι, **είτε** με την αυθαίρετη μετατροπή των ενεργών εφημεριών σε εφημερίες άλλου τύπου, κατά την έγκριση του προτεινόμενου για πραγματοποίηση μηνιαίου Προγράμματος εφημεριών, **είτε** με την αυθαίρετη μετατροπή του τύπου των εφημεριών μετά τη πραγματοποίησή τους, **είτε** με την αυθαίρετη οριζόντια περικοπή της οφειλόμενης αποζημίωσης μετά την πραγματοποίηση των εφημεριών, **είτε** με τον αποκλεισμό (ολικό ή μερικό) συγκεκριμένων ιατρικών ειδικοτήτων από τη δυνατότητα πραγματοποίησης εφημεριών, επιδιώκεται η πραγματοποίηση του ανά μήνα Προγράμματος εφημεριών, ενώ καταλείπεται απλήρωτη η δεδουλευμένη εργασία των θιγόμενων Ιατρών, που έχουν ενταχθεί στο εν λόγω Πρόγραμμα.

Ατυχέστατα, οι ως άνω περιγραφόμενες πρακτικές, οι οποίες λειτουργούν είτε σωρευτικά, είτε διαζευκτικά, έχουν αποκτήσει το χαρακτήρα μονιμότητας, ενώ στη περίπτωση των πρόσθετων εφημεριών, όπου, μολονότι είναι γνωστή η διαδικασία η οποία πρέπει να ακολουθηθεί για την έγκριση της σχετικής αποζημίωσης, αυτή

ουδόλως εφαρμόζεται ή εφαρμόζεται εσφαλμένα, με συνέπεια, οι θιγόμενοι Ιατροί, να εξαναγκάζονται στη πραγματοποίηση των εν λόγω εφημεριών, χωρίς να είναι εξασφαλισμένη η αποζημίωσή τους.

Ενόψει δε της πρόδηλης αδυναμίας αποζημίωσης των δεδουλευμένων πρόσθετων εφημεριών, οι Διοικήσεις των Νοσοκομείων φθάνουν μέχρι του σημείου να απειλούν **είτε** ευθέως, **είτε** μέσω των Διοικητικών και Επιστημονικών Υπευθύνων των Τμημάτων τους θιγόμενους Ιατρούς και να επιτάσσουν τη πραγματοποίησή τους, οι οποίες μετά βεβαιότητας θα παραμείνουν απλήρωτες. Μάλιστα δε, εισηγούνται, ως τη μοναδική λύση, τη δικαστική διεκδίκηση της οφειλόμενης, ούτως ή άλλως, αποζημίωσης για την εν λόγω δεδουλευμένη εργασία.

Όμως, τόσο το Υπουργείο Υγείας όσο και οι Διοικήσεις των Νοσοκομείων, επειδή γνωρίζουν τους βραδύτατους ρυθμούς απονομής δικαιοσύνης και, επομένως, τα ελλείμματα στη προστασία του δικαιώματος έννομης προστασίας, προσωρινής και κύριας (άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος), συνειδητά εισηγούνται τη δικαστική διεκδίκηση της οφειλόμενης αποζημίωσης, παρακάμπτοντας δολίως τις εκ του Νόμου απορρέουσες υποχρεώσεις τους. Η επαναλαμβανόμενη δε παρότρυνση της δικαστικής διεκδίκησης, θα μπορούσε να οδηγήσει σταδιακά στη παγίωση της πρακτικής του να εργάζονται οι Ιατροί του Ε.Σ.Υ., εξαναγκάζόμενοι, **είτε** σε τακτική **είτε** σε υπερωριακή εργασία, χωρίς να αποζημιώνονται, προβαλλόμενης ακριβώς της "συμβουλής" να προσφεύγουν στα αρμόδια Δικαστήρια, προκειμένου να δικαιωθούν (!!!)

Επομένως και επειδή θίγεται εν προκειμένω η περιουσία, βασικό στοιχείο της οποίας είναι ο μισθός και η οποία έχει ευρύτατη

προστασία από το υπερνομοθετικής ισχύος Πρώτο Πρόσθετο Πρωτόκολλο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Ε.Σ.Δ.Α.), η ανάγκη αυτοδύναμης προστασίας του μισθού, ως στοιχείο της περιουσίας, με την άρνηση, μεταξύ των άλλων, παροχής εργασίας, η οποία θα παραμείνει απλήρωτη, γίνεται ακόμη μεγαλύτερη ενόψει των βραδύτατων ρυθμών απονομής δικαιοσύνης.

Συνεπώς, η διακοπή της παροχής υπηρεσίας και μάλιστα όταν η καθυστέρηση στη πληρωμή του μισθού ή της αποζημίωσης για τακτικές και πρόσθετες εφημερίες είναι μεγάλη, βρίσκεται σε απόλυτη αρμονία και με την ιδέα που εκφράζει το, επίσης φυσικό, δικαίωμα άμυνας, εφόσον είναι γνωστό, ότι η υπεράσπιση που γίνεται στο πλαίσιο άμυνας δεν αποτελεί παράνομη πράξη (άρθρο 284 Α.Κ.), εφόσον ανατρέπεται με βίαιο τρόπο η βάση βιοπορισμού των θιγόμενων Ιατρών, δεδομένου ότι οι αποδοχές από εφημερίες (τακτικές ή/και πρόσθετες), έχουν μία σημαντική βιοποριστική λειτουργία.

Από τις ως άνω παραδοχές παρέπεται, ότι **ουδείς** μπορεί να επιβάλλει στους θιγόμενους Ιατρούς τη πραγματοποίηση πρόσθετων εφημεριών, πέραν των τακτικών, με τη μορφή αναγκαστικής και εντελλόμενης εργασίας, όταν αυτές όχι μόνο δεν θα αποζημιωθούν αλλά και για τον εξίσου σημαντικό λόγο, ότι οι ήδη πραγματοποιηθείσες πρόσθετες εφημερίες από το μήνα Ιούνιο του έτους 2012 και εφεξής παραμένουν απλήρωτες σε μεγάλο αριθμό Νοσοκομείων.

Εν προκειμένω, όχι μόνο καταστρατηγούνται βασικές διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας αλλά και η διάταξη της παραγράφου 3 του άρθρου 22 του Συντάγματος (ήδη παράγραφος 4, όπως αυτή αναριθ-

μήθηκε με τη παράγραφο Α του Ψηφίσματος της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής, ΦΕΚ Α' 84/17-04-2001), κατά την οποία «Οποιαδήποτε μορφή αναγκαστικής εργασίας απαγορεύεται».

Σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ.3, περ. α' του Ν.3329/2005, το Επιστημονικό Συμβούλιο του κάθε Νοσοκομείου καταρτίζει και εισηγείται το ετήσιο και μηνιαίο Πρόγραμμα εφημεριών των Ιατρών των Τομέων και Τμημάτων του Νοσοκομείου και το υποβάλλει στον Αναπληρωτή Διοικητή του Νοσοκομείου για έγκριση, ή όπου αυτός δεν υπάρχει, στον Διοικητή. Η οποιαδήποτε αλλαγή στο Πρόγραμμα των εφημεριών γίνεται μόνο με γραπτή και αιτιολογημένη εισήγηση του Προέδρου του Επιστημονικού Συμβουλίου και έγκριση από τον Αναπληρωτή Διοικητή, ή όπου αυτός δεν ορίζεται, από τον Διοικητή.

Οι Διευθυντές (Διοικητικοί και Επιστημονικοί Υπεύθυνοι) των Τμημάτων του Νοσοκομείου καταρτίζουν και εισηγούνται "εθιμικό δικαίω", πλέον, τα μηνιαία Προγράμματα εφημεριών του Τμήματός τους.

Συνεπώς, η οποιαδήποτε καταστρατήγηση από πλευράς των εν λόγω Διευθυντών της ως άνω νομοθετικής διάταξης, με τη κατάρτιση Προγράμματος εφημεριών, στο οποίο έχουν τεθεί και πρόσθετες εφημερίες, ήτοι εφημερίες επιπλέον του νομίμου ορίου, χωρίς να έχει ακολουθηθεί η ως άνω περιγραφόμενη νόμιμη διαδικασία έγκρισής τους, συνιστά το ποινικό αδίκημα της παράβασης υπηρεσιακού καθήκοντος κατά την έννοια του άρθρου 259 του Ποινικού Κώδικα, το οποίο, κάτω από συγκεκριμένες προϋποθέσεις, μπορεί να συνδυασθεί

και με το άρθρο 333 του Ποινικού Κώδικα, το οποίο προβλέπει και τιμωρεί το ποινικό αδίκημα της απειλής.

Περαιτέρω, συντρέχει η διάπραξη αυτοτελώς ή/και συνδυαστικώς των πειθαρχικών παραπτωμάτων της παράβασης υπαλληλικού καθήκοντος, που προσδιορίζεται από τις υποχρεώσεις που επιβάλλουν στον υπάλληλο οι κείμενες διατάξεις, εντολές και οδηγίες (άρθρο 107 παρ.1 περ. β' του Ν.4057/2012, ΦΕΚ Α' 54), της παράβασης καθήκοντος κατά το Ποινικό Κώδικα ή άλλους ειδικούς ποινικούς νόμους (άρθρο 107 παρ.1 περ. γ' του Ν.4057/2012) και της αναξιοπρεπούς ή ανάρμοστης ή ανάξιας για υπάλληλο συμπεριφοράς εντός υπηρεσίας (άρθρο 107 παρ.1 περ. ε' του Ν.4057/2012). Έτι περαιτέρω, υφίσταται αγωγήμη αξίωση του θιγόμενου Ιατρού κατά του υπαιτίου Διευθυντού για την αποζημίωσή του από αδικοπραξία ενώπιον του αρμοδίου Δικαστηρίου.

Πέραν των ανωτέρω και σε σχέση με τις Διοικήσεις των Νοσοκομείων, οι οποίες θα εγκρίνουν τη πραγματοποίηση Προγράμματος εφημεριών, το οποίο περιλαμβάνει και πρόσθετες εφημερίες, οι οποίες δεν θα αποζημιωθούν για τους προβληθέντες ήδη λόγους, δεν είναι δυνατόν να επιβληθεί η πραγματοποίησή τους με εντολή εκτέλεσης ("εντέλλεσθαι") και να υποχρεωθεί ο θιγόμενος Ιατρός, ερήμην του και παρά την αντίθεσή του, να εκτελέσει, όταν η συγκεκριμένη εντολή είναι προδήλως παράνομη και αντισυνταγματική, σύμφωνα με τις ως άνω αναφερθείσες διατάξεις, δεδομένου ότι η σχετική αποζημίωση καθίσταται ανέφικτη.

Έτι περαιτέρω, επειδή οι Διοικητές και οι Αναπληρωτές Διοικητές (όπου υπάρχουν) των Νοσοκομείων έχουν την υπαλληλική ιδιότητα κατά την έννοια του άρθρου 13 παρ. α' του Ποινικού Κώδικα, συντρέχει και γι' αυτούς το σύνολο των αδικημάτων (ποινικών, πειθαρχικών και αστικών), όπως εκτέθηκαν παραπάνω, σχετικά με τους Διευθυντές Τμημάτων Νοσοκομείων, που παραβιάζουν, όπως περιγράφεται, τη κείμενη νομοθεσία, ως προς το ζήτημα της κατάρτισης Προγράμματος εφημεριών, το οποίο περιλαμβάνει και πρόσθετες εφημερίες. Επίσης, το επίμαχο Πρόγραμμα εφημεριών, μπορεί να προσβληθεί με Αίτηση ακύρωσης όπως και με Αίτηση αναστολής εκτέλεσης (ασφαλιστικά μέτρα).

Συνεπώς, το υπαλληλικό καθήκον του Ιατρού Ε.Σ.Υ. προσδιορίζεται από τις υποχρεώσεις που επιβάλλουν σε αυτόν, ως Δημόσιο Λειτουργό, οι κείμενες διατάξεις, οι σύννομες εντολές και οδηγίες. Το δε υπαλληλικό καθήκον σε καμία περίπτωση δεν επιβάλλει στο Ιατρό Ε.Σ.Υ., ως Δημόσιο Λειτουργό, πράξη ή παράλειψη που να αντίκειται προδήλως, ως εν προκειμένω, στις διατάξεις του Συντάγματος και των Νόμων.

Β. Επί του ζητήματος των μικτών εφημεριών

1. Ενόψει της διαφοράς απόψεων που υπάρχει μεταξύ του Υπουργείου Οικονομικών (δια του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους) αλλά και του Υπουργείου Υγείας, σχετικά με τη πραγματοποίηση μικτών εφημεριών και τη δυνατότητα αποζημίωσής τους, επισημαίνονται τα εξής:

α) Στο με αριθ. πρωτ. 2/39019/0022/24-04-2013 έγγραφο του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (Γενική Διεύθυνση Μισθών/Διεύθυνση: 22^η Μισθολογίου), με **θέμα:** «Αποζημίωση μικτών εφημεριών ιατρών κλάδου Ε.Σ.Υ.» (που επιβεβαιώνει το με αριθ.πρωτ.2/19688/0022/04-03-2013 προγενέστερο έγγραφό του), το οποίο απεστάλη στο Υπουργείο Υγείας (Γενική Διεύθυνση Υπηρεσιών Υγείας/Διεύθυνση Προσωπικού Ν.Π./Τμήμα Α') και κοινοποιήθηκε στο Γραφείο του Υπουργού και στο Γραφείο του Γενικού Γραμματέα Υγείας, αναφέρονται τα εξής:

«Με τις διατάξεις της παρ.27 του άρθρου 66 του Ν.3984/2011, με τις οποίες αντικαταστάθηκαν οι όμοιες της περ. Α' της παρ.11 του άρθρου 45 του Ν.3205/2003, που είχαν προστεθεί με το άρθρο 4 του Ν.3868/2010, από 27-6-2011, τέθηκαν ανώτατα μηνιαία (αριθμητικά) όρια στην αποζημίωση των εφημεριών που πραγματοποιούν οι ιατροί στα Νοσοκομεία. Τα εν λόγω όρια αναφέρονται αποκλειστικά σε ενεργείς εφημερίες και εφημερίες ετοιμότητας και όχι σε μικτές εφημερίες. Συνεπώς, με βάση τις ανωτέρω διατάξεις, υφίσταται νομοθετικό κενό ως προς τη δυνατότητα αποζημίωσης μικτών εφημεριών και, επομένως, προκύπτει πρόβλημα ως προς την ενταλματοποίηση και πληρωμή δαπανών που αφορούν πραγματοποιηθείσες μικτές εφημερίες των ιατρών που υπηρετούν σε Νοσοκομεία και Κέντρα Υγείας.

Οι διατάξεις της παρ.7 του άρθρου 45 του Ν.3205/2003, όπως τροποποιήθηκαν με τις όμοιες της υποπερ. στ' της περίπτωσης 27 της υποπαραγράφου Γ.1 του άρθρου πρώτου του Ν.4093/2012, τις οποίες επικαλείστε, αφορούν τον τρόπο υπολογισμού της αμοιβής των μικτών

εφημεριών και δεν αναφέρονται στα ως άνω τιθέμενα ανώτατα μηνιαία όρια στην αποζημίωση εφημεριών.

Επιπλέον, σημειώνεται ότι, οι ανωτέρω επίμαχες διατάξεις του Ν.3984/2011 καταρτίστηκαν και προωθήθηκαν προς ψήφιση στη Βουλή των Ελλήνων με πρωτοβουλία του Υπουργείου σας.

Κατόπιν των ανωτέρω, το ως άνω προκύψαν πρόβλημα δύναται να επιλυθεί μέσω άμεσης σχετικής (αναδρομικής) νομοθετικής ρύθμισης (τροποποίηση των προαναφερθεισών διατάξεων του Ν.3984/2011), με πρωτοβουλία του Υπουργείου σας (σε συνεργασία με την Υπηρεσία μας)».

Περαιτέρω, στο με αριθ.πρωτ.2/19688/0022/04-03-2013 έγγραφό του το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους ομιλεί για υφιστάμενο νομοθετικό κενό ως προς τη δυνατότητα αποζημίωσης μικτών εφημεριών και ότι από τη γραμματική ερμηνεία των συναφών νομοθετικών διατάξεων δεν προκύπτει δυνατότητα αποζημίωσης μικτών εφημεριών.

β) Απεναντίας, το Υπουργείο Υγείας, στο με αριθ.πρωτ.Υ10α/ Γ.Π.οικ. 33971/12-04-2013 έγγραφο του Γενικού Γραμματέα, που απέστειλε σε όλες τις Υγειονομικές Περιφέρειες (με την υποχρέωση ενημέρωσης των Νοσοκομείων που ανήκουν στην αρμοδιότητά τους) και κοινοποίησε στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους (Γενική Διεύθυνση Μισθών/Διεύθυνση: 22^η Μισθολογίου), αναφέρει τα εξής:

«Σε απάντηση του παραπάνω σχετ. 1 [το υπ' αριθ. 2/19688/0022/04-03-2013 έγγραφο του Γ.Λ.Κ. (Δ/νση 22^η Μισθολογίου)] σας διαβιβάζουμε και επαναβεβαιώνουμε τα όσα αναφέρονται στο σχετ. 2 διευ-

κρινιστικό έγγραφο του Υπουργού Υγείας [το υπ' αριθ. Υ10α/Γ.Π.οικ. 80330/21-08-2012 διευκρινιστικό έγγραφο του Υπουργού Υγείας] βάσει του οποίου **θεωρούμε ότι έχει λυθεί το θέμα πραγματοποίησης Μικτών Εφημεριών από ιατρούς του Ε.Σ.Υ.**, όπως επιβάλλουν οι εκάστοτε υπηρεσιακές ανάγκες των νοσοκομείων του Ε.Σ.Υ. (ανάλογα με τον τρόπο εφημέρευσης του νοσοκομείου, του αριθμού των ιατρών κλπ.) και πάντως με γνώμονα την εύρυθμη λειτουργία και εξοικονόμηση οικονομικών και ανθρώπινων πόρων.

Η διάταξη όπως αναφέρεται στο νόμο 4093/2012 ρυθμίζει τις ώρες απασχόλησης μικτής εφημερίας (6ωρη ενεργό και συνέχιση με ετοιμότητας μέχρι συμπλήρωσης του 17ώρου) και της αμοιβής αυτής η οποία καθορίζεται συνολικά σε (70/100) της αντίστοιχης συνολικής αμοιβής της 17ωρης ενεργού εφημερίας. Το ανωτέρω ποσοστό δε, δεν μεταβάλλει το ποσοστό πληρωμής των μικτών εφημεριών όπως προβλέπονταν στην παρ.7 του Ν.3205/2003 πριν την τροποποίησή του με τον Ν.4093/2012».

Υπενθυμίζεται, ότι στο με αριθ. Υ10α/Γ.Π.οικ.80330/21-08-2012 διευκρινιστικό έγγραφο του Υπουργού Υγείας, αναφέρονται τα εξής:

«6. Σημειώνεται δε, ότι βάσει των ως άνω διατάξεων το είδος εφημεριών που δύναται να εκτελεί ο κάθε ιατρός είναι **μικτές**, ενεργείς και ετοιμότητας, **καθώς η παράγραφος 7 του άρθρου 45 του Ν.3205/2003, στο οποίο προβλέπονται οι μικτές εφημερίες, ουδέποτε καταργήθηκε από τις μεταγενέστερες διατάξεις.** Συνεπώς, το πρόγραμμα εφημεριών κάθε νοσοκομείου, δύναται να περιλαμβάνει και τα τρία είδη εφημερίας, σύμφωνα με τις εκάστοτε υπηρεσιακές

ανάγκες προκειμένου να διασφαλίζεται η ασφαλής και η εύρυθμη λειτουργία του Νοσοκομείου».

- γ) Την ως άνω περιγραφόμενη κατάσταση αναπαριστά εύγλωττα το με αριθ. πρωτ. 3162/27-05-2013 έγγραφο του Διευθυντή της Υπηρεσίας Δημοσιονομικού Ελέγχου στο Νομό Ιωαννίνων, που απέστειλε στο Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων, με **θέμα:** «*Εφημερίες ιατρικού προσωπικού μηνός Μαρτίου 2013*», στο οποίο αναφέρονται τα εξής:

«Σας επιστρέφουμε τα δικαιολογητικά που μας στείλατε με το ανωτέρω σχετικό και αφορούν την πληρωμή εφημεριών ιατρών του Νοσοκομείου σας μηνός Μαρτίου 2013, και έχοντας υπόψη το αρ. 2/39019/0022/24-04-2013 έγγραφο της 22^{ης} Δ/νσης του Γ.Λ.Κ. παρακαλούμε για την αφαίρεση των μικτών εφημεριών από τις καταστάσεις πληρωμής ΕΑΠ και επανυποβολή των υπόλοιπων δικαιολογητικών».

2. Από τα παραπάνω έγγραφα προκύπτει με απόλυτη σαφήνεια, που δεν επιδέχεται τη παραμικρή αμφισβήτηση, ότι **το μεν Υπουργείο Οικονομικών** (δια του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους) υποστηρίζει, ότι δεν υπάρχει δυνατότητα αποζημίωσης μικτών εφημεριών, δεδομένου ότι υπάρχει νομοθετικό κενό ως προς τη δυνατότητα αυτή, **το δε Υπουργείο Υγείας** υποστηρίζει τη δυνατότητα πραγματοποίησης μικτών εφημεριών, ως ζήτημα διοικητικής φύσης, χωρίς, όμως, να ασχολείται με τη δυνατότητα αποζημίωσής τους, παραπέμποντας το θέμα αυτό στο Υπουργείο Οικονομικών, το οποίο, δια του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, έχει αποφανθεί αρνητικά.

Στο πλαίσιο της ως άνω περιγραφόμενης ιδιόρρυθμης πραγματικότητας, οι Ιατροί Ε.Σ.Υ. καλούνται να πραγματοποιούν ανά μήνα αριθμό μικτών εφημεριών, χωρίς, όμως, να είναι εφικτή η αποζημίωσή τους (!!!)

Γίνεται, συνεπώς, αντιληπτό, ότι καθίσταται αδύνατη η παροχή οποιασδήποτε υπηρεσίας από μέρους τους σε πλαίσιο μικτής εφημερίας, όταν είναι απολύτως σαφές, ότι δεν πρόκειται να υπάρξει η αντίστοιχη σχετική αποζημίωση.

Εάν και εφόσον δεν υπάρξει νομοθετική ή άλλη ρύθμιση της ως άνω περιγραφόμενης παράλογης κατάστασης, με τις διαφορετικές ερμηνευτικές εκδοχές, καθίσταται αδύνατη η πραγματοποίηση μικτών εφημεριών, εφόσον η αποζημίωσή τους είναι ανέφικτη. Επομένως, υφίσταται αδυναμία κατάρτισης και έγκρισης Προγραμμάτων εφημεριών κατά το σκέλος που περιλαμβάνουν τη πραγματοποίηση μικτών εφημεριών. Η οποιαδήποτε δε απόπειρα εξαναγκασμού των Ιατρών Ε.Σ.Υ. για τη πραγματοποίηση του εν λόγω τύπου εφημερίας, θα πρέπει να τύχει άμεσης αντιμετώπισης (διοικητικής και δικαστικής), με τη χρήση όλων των δυνατοτήτων, όπως ανωτέρω περιγράφεται, σχετικά με το ζήτημα των πρόσθετων εφημεριών.

Αθήνα, 17 Ιουνίου 2013

Ο Γνωμοδοτών

Μιχαήλ Δ. Μιχαήλ

Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω